

LEON PŁOCHOCKI

Chełmszczyzna i sprawa jej oderwania

Ks. A. Obrubański

290

Ks. A. Obrubański

NAKŁADEM WYDAWNICTWA „ŻYCIE” W KRAKOWIE
SKŁADY GŁÓWNE:
WARSZAWA, G. CENTNERSZWER I SKA; LWÓW, H. ALTENBERG;
NEW-YORK, THE POLISH BOOK IMPORTING Co.

TREŚĆ:

Wstęp.

Uchwalenie projektu gubernji Chełmskiej przez Dumę. Obowiązki społeczeństwa polskiego względem ludności nowej gubernji. Przeszłość dziejowa Chełmszczyzny wobec argumentów nacjonalistów rosyjskich i ukraińskich. Kolonizacja spornego terytorjum. Skutki współżycia dwóch szczepów. Rdzennność ludności katolickiej. Skutki Unji. Polszczenie się unitów . .	Str. 1—6
--	-------------

I. Walka caratu z Unją.

Walka Rosji z Unją w epoce przedrozbiorowej. Tapienie Unji po 3-im rozbiorze Polski. Polityka Mikołaja I wobec unitów na Litwie i Białej Rusi. Męczeństwo bazylianek mińskich. Spis ofiar fanatyzmu rusyfikatorskiego. Opór mas ludowych. Kasowanie Unji w Królestwie Polskim po powstaniu. Rusyfikacja szkół i walka z nią ludności unickiej. Fabrykowanie nauczycieli-Rosjan. Sprowadzanie Rusinów galicyjskich. Rusyfikowanie cerkwi unickiej. Opór duchowieństwa unickiego. Wywiezienie biskupa. Protesty ludu przeciwko zachodom rusyfikatorskim w cerkwiach. Zaburzenia masowe i ich przebieg. Zajścia w Łomazach, Zaszczyńie, Grodzisku i Kodniu. Tłumienie zaburzeń siłą zbrojną. Wywożenie księży. Działalność biskupów-Galicjan. Ostateczne zniesienie Unji. Pierwsze trupy	7—17
---	------

II. „Oporni“.

Męczeństwo „opornych“ w Drelowie, Pratulinie, Janowie, Kornicy, Łomazach, Kalembrdach, Przegolinie, Mszannie, Prochenkach itd. Dane urzędowe o „opornych“. Prześladowanie „opornych“ w latach następnych. „Najwyższe przepisy“ z 1886 r. Badania genealogiczne prawosławnej komisji śledczej. Nielegalność „opornych“ w życiu codziennym. Podpalania. „Oporni“ w wojsku. Optymizm „najświętszego synodu“. Spis ludności w 1897 r. Skutki ukazu tolerancyjnego	18—25
---	-------

III. Stosunki narodowościowe i kulturalne Chełmszczyzny.

„Rosjanie“ i Rusini. Ludność katolicka i prawosławna wschodnich powiatów gub. Siedleckiej i Lubelskiej. Terytorjum gubernji Chełmskiej pod względem wyznaniowym (według projektu rządowego). Przegląd gmin poszczególnych. Stosunki wyznaniowe na terytorjum gubernji Chełmskiej, „zaokrąglone“ przez Dumę. Wyznanie a narodowość. Mapa prof. Francewa

i jego statystyka narodowościowa. Ludność mówiąca po polsku, według danych p. Francewa. Prawosławni, posługujący się językiem polskim. Wypieranie języka ukraińskiego przez polski. Język a świadomość narodowa. Warunki szerzenia się kultury polskiej	Str. 26—34
---	---------------

IV. Sprawa oderwania Chełmszczyzny za czasów przedkonstytucyjnych.

Kwestja „opornych“ a „najświętszy synod“. Projekty Pobiedonoscewa. Stanowisko Hurki. Szuwałow a wyodrębnienie Chełmszczyzny. Zapatrywania Imeretyńskiego i ich uzasadnienie. Wznowienie projektu za Czertkowa i stanowisko odporne tego ostatniego. Sparaliżowanie dalszych zachodów „najświętszego synodu“. Intrygi duchowieństwa prawosławnego. Rosja podczas wojny japońskiej. Ukaz tolerancyjny. Popłoch duchowieństwa prawosławnego wobec jego skutków	35—42
---	-------

V. Rosja „konstytucyjna“ wobec Chełmszczyzny.

Odrodzenie projektów oderwania Chełmszczyzny. Rola biskupa Eulogjusza. Stan wyjątkowy w kraju po-unickim. Wniesienie projektu do Dumy. Charakterystyka projektu rządowego. Losy projektu w Dumie. Prace „podkomisji chełmskiej“. „Życzenia“ rasyfikatorskie podkomisji. Niewątpliwe stanowisko plenum Dumy	43—47
--	-------

VI. Ukraińcy a sprawa Chełmszczyzny.

Stanowisko publicystyki ukraińskiej wobec głosów rosyjskich, niechętnych wyodrębnieniu Chełmszczyzny. Ukraińcy w Chełmszczyźnie. Ukraińcy a Eulogjusz. Ukraińcy w roli mimowolnych sojuszników czarnej sotni rasyfikatorskiej. Głosy ukraińskiej prasy kijowskiej. Broszura p. Bilousenki. Krytyka stanowiska Polaków i postępowców rosyjskich. Stanowisko ukraińskie. Krytyka argumentacji p. Bilousenki. Egoizm narodowy nacjonalistów ukraińskich. Ich stanowisko historyczne. Nowy klin, wbity w stosunki polsko-ukraińskie	48—62
---	-------

Zamknięcie.

Stan obecny kwestji Chełmszczyzny. Losy polskości i żywiołu ukraińskiego w przyszłej gub. Chełmskiej	63—65
--	-------

Dodatek.

„Oporni“ w literaturze: Juljusz Słowacki. Rozmowa z Matką Maryną Mieczysławską. Maurycy Zych. Poganin. Do swego Boga 67—113	
---	--